

**Державна наукова установа
«Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України»**

СХВАЛЕНО

Вченою радою ДНУ ЦБП НАПрН України
(протокол № 2 від 24.04.2024 р.)

Голова Вченої ради

В.Пилипчук

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ ЗІ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 081 «ПРАВО»**

Київ – 2024

Вступний іспит до аспірантури Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України» зі спеціальності 081 «Право» передбачає виявлення знань, умінь і навичок вступника до аспірантури, які відповідають освітньо-кваліфікаційному рівню магістра (спеціаліста) у галузі знань «Право».

Метою вступного іспиту є визначення готовності вступника до засвоєння освітньої частини освітньо-наукової програми «Право» підготовки докторів філософії (PhD) та самостійної наукової діяльності.

Програма вступного іспиту охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатися в аспірантурі ДНУ ІБП НАПрН України з метою здобуття освітньо-наукового рівня доктор філософії (PhD) зі спеціальності 081 «Право».

Для складання вступного іспиту вступники повинні:

- мати загальне уявлення щодо наукового пошуку у сфері юриспруденції;
- знати основні положення найпоширеніших світоглядних концепцій про виникнення, становлення і функціонування права;
- мати загальні уявлення про найважливіші тенденції та закономірності виникнення, становлення та функціонування права, вміти їх аналізувати, знати форми їх прояву в об'єктивній дійсності;
- оперувати універсальним понятійно-категоріальним апаратом юриспруденції;
- мати уявлення про прийоми юридичної аргументації, зокрема ті, які використовуються у науковій діяльності.

Вступний іспит до аспірантури проводить в усній формі у вигляді співбесіди.

Критерії оцінювання знань вступника:

- **«відмінно»** (95-100 балів) - досконале знання теоретичних і практичних аспектів курсу з обраної спеціальності, всебічно обґрунтована дослідницька пропозиція, вміння самостійно охарактеризувати основні закономірності правових явищ та вільно оперувати загальнотеоретичним категоріальним апаратом, давати послідовні, чіткі і логічно побудовані відповіді на запитання щодо різних юридичних явищ, будувати зв'язки між теоретичним і практичним матеріалом, здатність юридично грамотно і послідовно тлумачити нормативний матеріал;

- **«добре»** (75-94 балів) - ґрунтовне знання основних питань курсу з обраної спеціальності, достатньо обґрунтована дослідницька пропозиція, надання відповідей на запитання з окремими неточностями, в цілому добре володіння категоріальним апаратом юридичної науки, здатність юридично грамотно і логічно тлумачити нормативний матеріал;

- **«задовільно»** (60-74 бали) – задовільне знання ключових питань з обраної спеціальності, частково обґрунтована дослідницька пропозиція, у цілому правильна, проте недостатня аргументація власної позиції під час відповіді, задовільна обізнаність у доктринальних поглядах на питання курсу, порушення логічної послідовності під час відповіді на запитання, недостатня

здатність вільно оперувати матеріалом, осмислювати та пов'язувати його з суміжними практичними проблемами;

- **«незадовільно»** (1-59 балів) - незнання ключових питань з обраної спеціальності, невміння підкріплювати теоретичні викладки прикладами з практики, необгрунтована дослідницька пропозиція, наявність грубих помилок у відповідях на питання; нездатність логічно викладати матеріал, незначне володіння понятійним апаратом.

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПИТАНЬ

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

- Поняття права, його сутнісні характеристики та функції.
- Джерела права в Україні та інших державах.
- Співвідношення міжнародного і національного права, публічного та приватного права, матеріального і процесуального права.
- Поняття правового регулювання. Співвідношення правового регулювання та правового впливу.
- Предмет, методи і способи правового регулювання суспільних відносин.
- Поняття, ознаки, структура, основні види норм права.
- Поняття, сутність та форми принципів права.
- Характеристика принципу верховенства права.
- Система законодавства та її ознаки.
- Поняття та ознаки правової системи. Основні типи правових систем світу.
- Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види.
- Правовідносини, їх структура та підстави виникнення.
- Поняття, форми й способи реалізації норм права.
- Правозастосування як спосіб реалізації норм права.
- Тлумачення норм права.
- Юридично значуща поведінка, її ознаки і види.
- Поняття, мета, функції та основні види юридичної відповідальності.
- Поняття та ознаки держави.
- Функції держави. Форми здійснення державними органами функцій держави.
- Основні форми державного управління.
- Характеристика та функції органів законодавчої, виконавчої і судової влади.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

- Конституціоналізм, його витоки та основні типи.
- Загальна характеристика Конституції. Особливості норм Конституції України.
- Принципи конституційного права.
- Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні.

- Засади конституційного статусу іноземців, осіб без громадянства, біженців та внутрішньо переміщених осіб.
- Гарантії конституційних прав і свобод людини.
- Конституційні засади обмежень прав людини.
- Економічні права відповідно до Конституції України.
- Соціальні права згідно з Конституцією України.
- Конституційні засади демократії та демократичних інститутів.
- Політичні партії, їх функції і завдання.
- Поняття та характеристика референдуму.
- Верховна Рада України та її повноваження.
- Характеристика інституту президентства.
- Органи виконавчої влади, їх функції та повноваження за Конституцією України.
- Основні засади правосуддя у Конституції України.
- Форми державного устрою.
- Сутність місцевого самоврядування в Україні.
- Конституційний Суд України, його функції та повноваження.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

- Цивільне право, його предмет, метод, джерела та принципи.
- Поняття, елементи і види цивільних правовідносин.
- Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин.
- Цивільна правоздатність та дієздатність фізичних осіб.
- Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин: поняття, види, організаційно-правові форми.
- Об'єкти цивільних прав.
- Поняття, види та форми правочинів.
- Правові наслідки недодержання вимог закону сторонами при вчиненні правочину.
- Строки в цивільному праві, позовна давність.
- Загальна характеристика особистих немайнових прав фізичної особи.
- Право власності: зміст, підстави набуття та припинення.
- Поняття, об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.
- Об'єкти і суб'єкти суміжних прав.
- Немайнові і майнові суміжні права. Строки чинності майнових суміжних прав.
- Поняття зобов'язання, його сторони, підстави виникнення та припинення за цивільним законодавством.
- Загальна характеристика видів забезпечення виконання зобов'язання за цивільним законодавством.
- Поняття цивільно-правового договору. Основні види цивільно-правових договорів.
- Ліцензійний договір: поняття, істотні умови.
- Загальна характеристика недоговірних зобов'язань у цивільному праві.

- Поняття і види спадкування.
- Поняття та види доказів у цивільному судочинстві.
- Позов у цивільному судочинстві: поняття, основні елементи.
- Загальна характеристика наказного провадження у цивільному судочинстві.
- Види судових рішень у цивільному судочинстві
- Перегляд судових рішень у цивільних справах в порядку апеляційного і касаційного провадження.
- Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб).

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

- Основні засади регулювання відносин у сфері господарювання.
- Поняття, ознаки і види господарських правовідносин.
- Господарська комерційна діяльність (підприємництво), її принципи.
- Некомерційна господарська діяльність, організаційні форми її здійснення.
- Суб'єкти господарювання.
- Громадянин як суб'єкт господарювання.
- Особливості участі держави та органів місцевого самоврядування у господарській діяльності.
- Правовий режим майна та речові права суб'єктів господарювання.
- Поняття та види доказів у господарському судочинстві. Належність, допустимість, достовірність і вірогідність доказів, їх витребування і забезпечення.
- Позов у господарському судочинстві: поняття, основні елементи, забезпечення.
- Види судових рішень у господарському судочинстві. Основні вимоги, яким повинно задовольняти судове рішення, перегляд судових рішень в порядку апеляційного і касаційного провадження.
- Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у господарських справах.

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО. АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

- Предмет, метод, джерела та принципи адміністративного права.
- Поняття, структура та види адміністративно-правових відносин.
- Суб'єкти публічного адміністрування, їх ознаки та компетенція.
- Система органів виконавчої влади як суб'єктів адміністративного права.
- Приватна особа як суб'єкт адміністративного права. Основні суб'єктивні публічні права приватних осіб.
- Форми та способи захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у сфері публічного адміністрування.
- Адміністративний акт: поняття та види.

- Поняття та види адміністративних договорів.
- Поняття, ознаки та види адміністративних послуг.
- Поняття та види публічної служби. Правовий статус державного службовця.
- Адміністративна відповідальність: поняття та принципи.
- Адміністративне правопорушення: поняття, ознаки, юридичний склад.
- Основні засади адміністративного судочинства. Особливості предметної юрисдикції адміністративних судів.
- Види проваджень в адміністративному судочинстві.
- Позов в адміністративному судочинстві: поняття, основні елементи. Забезпечення позову.
- Види судових рішень в адміністративному судочинстві. Основні вимоги, яким повинно задовольняти судові рішення, їх перегляд у порядку апеляційного і касаційного провадження.
- Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

- Поняття, принципи, функції та джерела кримінального права.
- Кримінальна відповідальність: поняття, межі, підстави.
- Кримінальне правопорушення та його види.
- Ознаки та види суб'єктів кримінального правопорушення.
- Співучасть, види співучасників та межі їх відповідальності.
- Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння.
- Правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності.
- Покарання та його види за Кримінальним кодексом України; обставини, які пом'якшують та обтяжують покарання.
- Обмежувальні та інші заходи кримінально-правового характеру.
- Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.
- Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.
- Злочини проти основ національної безпеки України.
- Завдання, система і стадії кримінального процесу.
- Принципи кримінального провадження.
- Суб'єкти кримінального провадження.
- Докази у кримінальному провадженні.
- Запобіжні заходи у кримінальному провадженні.
- Загальна характеристика досудового розслідування.
- Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.
- Судове провадження у кримінальних справах у першій інстанції.
- Особливості кримінального провадження судом присяжних.
- Види судових рішень у кримінальних справах, основні вимоги.
- Провадження з перегляду судових рішень у кримінальних справах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Велика українська юридична енциклопедія* : у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 3 : *Загальна теорія права* / редкол.: О. В. Петришин (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2017. 952 с.
2. *Загальна теорія права* : підручник / О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2020. 568 с.
3. *Загальна теорія права. Нормативний курс: підруч. для студ.- юристів за ред. д-ра юрид. наук, проф. С. В. Бобровник*. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
4. Гапотій В.Д., Жильцов О.Л., Воржевітіна Г.І. *Основні правові системи світу: навчальний посібник*. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. 279 с.
5. Каткова Т. Г. *Теорія держави і права* : навч. посіб. у визначеннях і таблицях. Харків : Право, 2020. 96 с.
6. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. *Політико-правова система України: підручник / за заг. ред. В. М. Кириченка*. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 304 с.
7. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. *Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. 2-ге вид., випр. і допов.* Київ: Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
8. Лук'янов Д. В., Погребняк С. П., Смородинський В. С. *Загальна теорія права* : посіб. для підгот. до іспитів за новою програмою / за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2019. 172 с.
9. Олійник А. *Основи історії і теорії держави та права*. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 200 с.
10. *Порівняльне правознавство* : хрестоматія для юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів : навч. посіб. / уклад. : О. В. Петришин, О. В. Зінченко, Д. В. Лук'янов. Харків : Право, 2016. 1024 с.
11. Рабінович П.М. *Основи загальної теорії права та держави*. Навч. посібник. Вид. 10-те доповнене. Львів: Край, 2017. 222 с.
12. Тетарчук І., Дяків Т. *Теорія держави і права: навч. посіб.* Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 184 с.
13. Тетарчук І.В. *Юридична деонтологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів*. Київ : Центр навчальної літератури, 2022. 158 с.
14. Тихомиров О.О., Радовецька Л.В., Лясковська С.П., Ватраль А.В., Буряковська К.О., Тугарова О.К. *Юридична деонтологія. Від навчання до практики. Навчальний посібник*. Видавництво «Кондор», 2019. 296 с.
15. Коваленко А. А. *Доктринальні погляди на розуміння функцій права. Право і суспільство*. 2019. № 1. С. 86–91.
16. Рябовол Л. Т.. *До питання про соціальну цінність права. Право та державне управління*. 2019 р. № 2 (35). Том 1. С. 30-36.
17. Панов М. І. *Проблеми методології науки кримінального права* : вибр. наук. пр. / уклад.: Г. М. Анісімов, В. В. Гальцова ; передм. О. В. Петришина, В. І. Борисова. Харків : Право, 2018. 472 с.

18. Кельман М. Методологія як форма мислення і складова культури дослідника : Навчальний посібник для аспірантів та магістрів. 2017. 220 с.

18. Дідич Т.О. Правоутворення в Україні: теоретико-правові та практичні аспекти: монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 492 с.

19. Кириченко Ю.В. Актуальні проблеми конституційно-правового регулювання прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні в контексті європейського досвіду: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 540 с.

20. Лук'янов Д.В. Релігійні правові системи у сучасному світі : монографія. Харків : Право, 2015. 352 с.